

– Rogaliński P.K., rez. „Krajkowo” (UTM: XT38) ad Mosina, stanowisko 1, 14 IX 2010 – 1♂, stanowisko 2, 14 IX 2010 – 1♀.

Gatunki towarzyszące na stanowisku 2: *Rhantus suturalis* (MACLEAY, 1825) – 1♀, *Graphoderus austriacus* (STURM, 1834) – 1♂, *Hydroporus palustris* (LINNAEUS, 1761) – 1 ex., *Lacophilus minutus* (LINNAEUS, 1758) – 1 ex., leg. et coll. M. PRZEWOŹNY.

– Cigacice (WT47), 30 VII 2005 – 1♀, leg. et coll. K. LUBECKI.

– Górki Małe (WT47) ad Cigacice, 31 VII 2005 – 1♂, leg. et coll. K. LUBECKI.

Jest to gatunek palearktyczny szeroko rozmieszczony od Europy, poprzez Syberię aż po rosyjski Daleki Wschód. Podawany również z Bliskiego Wschodu. Z Afryki Północnej wykazywany tylko z Egiptu (HANSEN 2004: [W:] Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 2: 44-68). Chrząszcz znany jest z rozproszonych stanowisk w 12 krajach (BURAKOWSKI i in. 1976: Kat. Fauny Pol., XXIII, 4: 1-307). Obecnie wydaje się być w wyraźnym regresie. W odróżnieniu od pokrewnego *H. aterrimus* ESCHSCHOLTZ, 1822 spotykany jest niezmiernie rzadko i pojedynczo. Współcześnie podany został zaledwie trzech stanowisk na Nizinie Wielkopolsko Kujawskiej – Wilczyn, Gorzów Wielkopolski i Piła (BUCZYŃSKI, PRZEWOŹNY 2005: Wiad. entomol., 24, 2: 69-76; NUCKOWSKA, KRZYŻANOWSKA 2006: Teka Kom. Ochr. Kszt. Środ. Przyr., 3: 153-159; WILŻAK, ŻURAWLEW 2008: Przyroda powiatu pleszewskiego., Pleszew. 146 ss.) oraz z jeziora Jaczno na Pojezierzu Mazurskim (BUCZYŃSKI i in. 2001: Rocz. nauk. Pol. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra”, 5: 27-42) i z Poleskiego Parku Narodowego na Wyżynie Lubelskiej (BUCZYŃSKI, PIOTROWSKI 2002: Parki nar. Rez. przyr., 21, 2: 185-194). Na wszystkich wymienionych stanowiskach odnotowano pojedyncze osobniki.

Zaprezentowane powyżej stanowiska, zlokalizowane w dolinach dużych rzek nizinnych (Odra, Warta), skłaniają do wyciągnięcia wniosku, że Nizina Wielkopolsko-Kujawska, a w szczególności jej doliny rzeczne, stanowią obecnie refugium dla tego gatunku w skali Polski.

Analizując rozszedlenie tego chrząszcza w Polsce wyraźnie widać, że przydzielony mu status zagrożenia na Czerwonej Liście (PAWŁOWSKI i in. 2002: ibid.) jest stanowczo za niski, szczególnie że wspomniany już pokrewny gatunek *H. aterrimus* ESCHSCH., jest wykazywany u nas znacznie częściej i jest wyraźnie liczniejszy, a posiada wyższą kategorię zagrożenia (VU – narażony).

Z gatunków towarzyszących na uwagę zwraca również *G. austriacus* (STURM), który z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej podany został ostatnio ponad 70 lat temu (BURAKOWSKI i in. 1976: ibid.).

Marek PRZEWOŹNY, Wydz. Biologii UAM, Zakł. Zool. Syst., Poznań
Krzysztof LUBECKI, Racula

579. Rzadko spotykane i nowe dla województwa mazowieckiego gatunki Macrolepidoptera (Lepidoptera)

Species of Macrolepidoptera (Lepidoptera) rare and new to Mazowieckie Province

KEY WORDS: Lepidoptera, Sphingidae, Notodontidae, Lymantridae, Nolidae, Arctiidae, records, Mazowieckie Province, C Poland.

Praca podaje nowe dane o rozszedleniu 13 gatunków Macrolepidoptera należących do 5 rodzin motyli. Większość osobników została zwabiona do źródeł światła usytuowanych przy leśniczówkach, zlokalizowanych na dwóch stanowiskach: Przejazd (UTM: EC20) i Maciejowice - Cztery Kopce (EC31). Oba miejsca są położone w północnej części Puszczy Kozienickiej, w niedalekiej odległości od Kozienic, i leżą w południowej części woj. mazowieckiego.

Podział systematyczny, nazewnictwo motyli oraz ich rozszedlenie w Polsce przyjęto za BUSZKO i NOWACKIM (2000: Pol. entomol. Monogr., 1: 1-178). Gatunki nowe dla woj. ma-

zowieckiego, zaznaczono gwiazdką po nazwie gatunkowej [*]. Gatunki potwierdzone z tego obszaru po roku 1960, wyróżniono dwiema gwiazdkami [**].

Większość okazów dowodowych znajduje się w kolekcji drugiego z autorów, pojedyncze okazy znajdują się w zbiorach pierwszego z autorów i Marka HOŁOWIŃSKIEGO.

Sphingidae

Proserpinus proserpina (PALLAS, 1772)

– Chinów (EC31), 2 VI 2004 – 1 ex., Maciejowice - Cztery Kopce, 20 VII 2009 – liczne gąsienice na wiesiołku *Oenothera biennis* L.

Motyl rzadko spotykany, przede wszystkim w południowej części kraju.

Daphnis nerii (LINNAEUS, 1758)**

– Maciejowice - Cztery Kopce, 21 VII 1995 – 1 ex.

Gatunek migrujący. W Polsce łowiony bardzo rzadko. W ostatnim czasie podawany z Bieszczadów w 1990 roku (ŚLIWA 1994: Wiad. entomol., **13**, 4: 261-262).

Notodontidae

Ptilophora plumigera (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775) *

– Przejazd, 15 XI 2002 – 1 ex.

Podawany z większości województw w kraju.

Odontosia sieversi (MÉNÉTRIÉS, 1856)

– Przejazd, 13 III 2002 – 1 ex., 18 III 2002 – 1 ex.

W Polsce wykazywany głównie ze wschodniej części kraju.

Spatalia argentina (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)

– Maciejowice - Cztery Kopce, 16–18 V 2007 – 2 exx., 27 V 2008 – 2 exx., 21 V 2009 – 1 ex.

Na ogół bardzo lokalny i rzadko spotykany na terenie całego kraju. Z województwa mazowieckiego podawany ostatnio z miejscowości Bromierzyk (DC59) przez PAWLUKIEWICZA i PABISA (2010: Wiad. entomol., **29**, 4: 283-287).

Lymantridae

Parocneria detrita (ESPER, 1785)**

– Przejazd, 9 VII 2003 – 1 ex.;

– Maciejowice - Cztery Kopce, 4 VII 2004 – 1 ex., 16 VII 2005 – 1 ex., 24 VII 2007 – 1 ex.

W Polsce po 1960 roku podawany z województw lubelskiego, dolnośląskiego i podkarpackiego.

Arctornis l-nigrum (MÜLLER, 1764)*

– Przejazd, 23 VI 2003 – 1 ex.

Podawana przede wszystkim z południowej i północno-wschodniej części kraju.

Nolidae

Nola cicatricalis (TREITSCHKE, 1835)

– Przejazd, 29 IV 2003 – 1 ex.

W Polsce podawany po roku 1960 z woj. podkarpackiego, mazowieckiego, podlaskiego i lubelskiego.

Nola cristatula (HÜBNER, 1793)

– Przejazd, 2 V 2003 – 1 ex.

W Polsce podawany po roku 1960 z woj. mazowieckiego, lubelskiego i małopolskiego.

Nycteola degenerana (HÜBNER, 1799)**

– Maciejowice - Cztery Kopce, 31 X 2004 – 1 ex., 7 VII 2007 – 1 ex.

Wykazywany głównie z wschodniej Polski.

Arctiidae*Pelosia obtusa* (HERRICH-SCHÄFFER, 1852)*

– Przejazd, 26–28 VII 2003 – 2 exx.;

– Maciejowice - Cztery Kopce, 26 VII 2004 – 1 ex., 16 VIII 2004 – 1 ex., 19 VII 2007 – 1 ex.

Dysauxes ancilla (LINNAEUS, 1767)**

– Przejazd, 4 VII 2002 – 1 ex.;

– Maciejowice - Cztery Kopce, 16 VII 2004 – 1 ex.

Spotykany lokalnie na terenie całego kraju.

Phragmatobia luctifera (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)

– Maciejowice – Cztery Kopce, 20 V 1996 – 1 ex.

W Polsce rzadko łowiony na niżu.

Marek BĄKOWSKI, Zakł. Zool. Systemat. UAM, Poznań
Wojciech PIĄTEK, Kozienice**580. Nowe stanowiska rzadkich gatunków bzygowatych (Diptera: Syrphidae) we wschodniej Polsce**

New localities of rare species of hoverflies (Diptera: Syrphidae) in eastern Poland

KEY WORDS: Diptera, hoverflies, Syrphidae, faunistic data, rare species, Poland.

Dotychczasowe badania i prace, dotyczące rozmieszczenia bzygowatych (Syrphidae) we wschodniej części kraju są wciąż dalece niekompletne i wymagają kontynuacji. W trakcie badań faunistycznych, prowadzonych w 2009 roku na obszarze Lubelszczyzny, stwierdzono występowanie 5 interesujących i rzadko spotykanych w naszym kraju gatunków. Układ systematyczny i nazewnictwo podano według SOSZYŃSKIEGO (2007: [W:] BOGDANOWICZ (red.): Fauna Polski T. II, MiIZ PAN, Warszawa: 193-197).

Za sprawdzenie poprawności oznaczeń autorzy serdecznie dziękują Panu dr. Bogusławowi SOSZYŃSKIEMU z Terenowego Ośrodka Edukacji i Kultury Ekologicznej w Łodzi.

Helophilus affinis (WAHLBERG, 1844) (Milesinae = Eristalinae)

– Polesie Lubelskie: Jagodno (UTM: FB69), 7 VIII 2009 – 1♂, na wilgotnej łące położonej w pobliżu torfianek za zabudowaniami wiejskimi.

Gatunek spotykany w Europie północnej, na wschód aż po Syberię oraz w północnej części Europy środkowej. Owady dorosłe mogą pokonywać duże dystanse i zalatywać w kierunku południowym po Holandię, ostatnie doniesienia wskazują zaś na jego ekspansję również na obszarze Hiszpanii i Francji. W Polsce odławiany był dotychczas w Słupsku, Szczecinie, na Suwalszczyźnie, w Puszczy Kampinoskiej, Puszczy Augustowskiej, Puszczy Pilickiej, a także w Górach Świętokrzyskich i niższych partiach Tatr. Larwa jest saprofagiem wodnym, bytującym w rozkładających się szczątkach organicznych. Imagines spotykane są na kwiatostanach roślin od czerwca do sierpnia; zasiedlają wilgotne łąki, położone w pobliżu zbiorników wodnych oraz lasów.

Gatunek nowy dla Polesia Lubelskiego.

Pipiza luteitarsis (ZETTERSTEDT, 1843) (Milesinae = Eristalinae)– Wyżyna Lubelska: Lublin - Poligon Czechowski (FB18), 21 VII 2009 – 1♂, złowiony w zespole roślinności ruderalno-pastwiskowej na marchwi *Daucus carota* L., w odległości ok. 1,5 km od lasu Dzbenińskiego.